

Lokale oplevelsesværdier på Møn

Et pilotprojekt i pilotprojektet. Sådan kan man beskrive denne undersøgelse af oplevelsesværdier på Østmøn. Tilgangen er ny, fordi fokus er på oplevelsesmæssige naturværdier frem for biologiske naturværdier og fordi udgangspunktet er det lokale perspektiv frem for biologers registrering ud fra nationale eller internationale vejledninger. Hovedformålet med undersøgelsen har da også været at komme med nye vinkler på forvaltningen, hvor borgerne involveres i højere grad, og hvor der ikke alene fokuseres på beskyttelse men også på benyttelse.

At der er tale om et pilotprojekt i pilotprojektet betyder også, at **metoden skal videreudvikles**, hvis man ønsker at inddrage de oplevelsesmæssige værdier stærkere i forvaltningen fremover. Og resultaterne skal på denne baggrund fortrinsvis ses som inspiration til at udvikle den nuværende forvaltning.

Oplevelsesværdierne i 11 naturområder i søgeområdet, primært i kerneområderne, er beskrevet gennem udfyldelsen af **registreringsskemaer**. 2 områder er beskrevet uden registreringsskema. Registreringerne er foretaget af 9 medlemmer af arbejdsgruppen for natur og geologi under Pilotprojekt Nationalpark Møn. 16 naturperlesvar fra en konkurrence udskrevet af sekretariater for pilotprojekt Møn er i mindre omfang inddraget i diskussionen.

Undersøgelsen viser først og fremmest, at **de registrerede områder er meget diverse**, både i forhold til natur og landskab og i forhold til oplevelsesværdier. Helheden og diversiteten er en væsentlig del af oplevelsesværdien og udsigt fremhæves som en betydelig værdi. Kysten går igen som en væsentlig oplevelsesværdi – i et samspil med de øvrige naturtyper. Hovedparten af områderne har kun få besøgende, hvoraf flere er turister. Den primære brug er gå- og cykelture samt naturobservation i bred forstand. De mere action-prægede aktiviteter er nærmest fraværende. De fleste af områderne vurderes som robuste i forhold til friluftsliv og kan tåle flere besøgende uden, at det reducerer de oplevelsesmæssige værdier. Enkelte undtagelser findes dog. Der er generelt en meget begrænset formidling af områdernes værdier, og i mange af områderne efterlyses anlæg af flere stier og flere steder også formidling. De undersøgte områder vurderes primært som værende af lokal til regional værdi – også i fremtiden.

En direkte effekt af registreringerne er, at deltagerne har fået en øget forståelse for hvad der gør 'deres' område specielt, og hvad der kan true og forbedre oplevelsesværdierne. Registreringen kan dermed også ses som **en lære- og erkendelsesproces**, der er med til at give medejerskab og øget naturforståelse.

Det vurderes, at undersøgelsen **supplerer de øvrige undersøgelser** i regi af pilotprojektet ved at præsentere nogle andre værdier ud fra en lokal brugersynsvinkel. Her tænkes bl.a. på at landskabet og naturområderne af mange opleves i mindre enheder end de beskrives i landskabsanalysen, og i visse tilfælde overlapper de flere landskabskarakterområder. Samtidig omfatter de beskrevne områder flere naturtyper, og de naturværdier, der opleves, er bredere end de værdier, der beskrives i en traditionel naturregistrering. En registrering af de oplevelsesmæssige værdier bør derfor ses i sammenhæng med de øvrige registreringer. Som et supplement, der kan bidrage til en mere helhedsorienteret forvaltning, der målrettes mod at bevare og udvikle både biologiske værdier og oplevelsesværdier.

Der er ikke konstateret konflikter mellem forslag til øgning af de oplevelsesmæssige værdier og naturbeskyttelsesinteresser. **Umiddelbart er der harmoni mellem de biologiske værdier på Møn og de oplevelsesmæssige værdier.** Dette med baggrund i at helheden, kysten, natur og landskabsdiversitet og udsigt er væsentlige oplevelsesværdier og samtidig grundlag for mange af Møns særlige biologiske og geologiske værdier. Samtidig er der ikke nogen entydig sammenhæng mellem hvor, de oplevelsesmæssige og biologiske naturværdier findes.

At de Østmønske naturområder er meget diverse, og at det fortrinsvis er helheden, der giver områderne oplevelsesværdi betyder, at forvaltningen også bør være meget bred i forhold til målsætninger og valg af virkemidler.

En **afgrænsning** af en evt. kommende nationalpark bør tage i betragtning, at benyttelsen af naturområderne meget vel kan gå på tværs af både landskabselementer, naturtyper og habitater. Derfor

bør viden om og vurderinger af brugen og oplevelsen af områderne indgå på lige fod med biologiske og landskabsmæssige analyser, når der evt. skal foretages en grænsedragning. Og forvaltningen bør også foregå i 'øjnehøjde' med brugen af områderne – forstået sådan, at der arbejdes i en geografisk skala, der svarer til den rekreative brug og oplevelse. Disse betragtninger har også relevans i en evt. zonerings af parken. Zoneringen bør respektere og tage udgangspunkt i en konkret viden om benyttelsen og de oplevelsesmæssige værdier. Kun herved kan der arbejdes konstruktivt med eventuelle konflikter mellem benyttelse og beskyttelse.

Undersøgelsen viser også, at det er praktisk **muligt i højere grad at inddrage borgerne på en aktiv og progressiv måde i forvaltning og formidling**. Derved udnyttes den viden, der ligger hos lokale naturinteresserede. Samtidig giver det værdifuld viden om hvor og hvordan, naturen bruges og opleves af dem, der bruger naturen til daglig. Drivkraften for en aktiv deltagelse ser i høj grad ud til at være den rekreative benyttelse og oplevelsesværdierne.

I forhold til **formidling** foreslås det, at lokale naturbrugeres beskrivelse af de oplevelser, de har i områderne, og den betydning områderne har for dem, kommer til at indgå i bl.a. foldere og skiltning samt evt. som led i naturvejledernes eller lokale guiders arbejde. Hertil kommer, at et videreudviklet registreringskema kan benyttes i folkeskoleundervisningen.

En moderne naturforvaltning bør beskæftige sig med alle interesser på alle niveauer. Involveringen af lokale brugere og betragtninger på oplevelsesmæssige naturværdier er vigtige elementer. Der kan vanskeligt opnås en tilfredsstillende og målrettet forvaltning og balance mellem beskyttelse og benyttelse uden denne involvering.